

3 AS DE BASTOS.TISORES EN CREU

[PGM3: 49 min.]

“As de bastos. Tijeras en cruz” és un vers del poema “Conjuro” de F.G. Lorca. Es tracta probablement del que connecta d’una manera més directa amb el surrealisme de Buñuel i Dalí. També és el títol genèric de la trilogia dedicada a Lorca, Buñuel i Dalí, a partir de les celebracions de Setmana Santa de les seves geografies afins: Sevilla/Lorca, Calanda/Buñuel, Verges/Dalí. Tres tipus de Setmana Santa radicalment diferents entre si [en la cal·ligrafia i en els continguts], però complementaris, i síntesi surrealista de totes les celebracions de Setmana Santa peninsulars. L’itinerari es complementa amb una rèplica en 3D de 6 dibuixos de Lorca [“Dibujos”] i el retrat –superposat– de Lorca, Buñuel i Dalí [“Ser Dios”].

“As de bastos. Tijeras en cruz” es un verso del poema “Conjuro”, de F.G. Lorca. Se trata probablemente del que conecta más directamente con el surrealismo de Buñuel y Dalí. Es, asimismo, el título genérico de la trilogía dedicada a Lorca, Buñuel y Dalí, a partir de las celebraciones de Semana Santa de sus geografías afines: Sevilla/Lorca, Calanda/Buñuel, Verges/Dalí. Tres tipos de Semana Santa radicalmente diferentes entre sí [en la caligrafía y en los contenidos], pero complementarios y síntesis surrealista de todas las celebraciones de Semana Santa peninsulares. El itinerario se complementa con una réplica en 3D de 6 dibujos de Lorca [“Dibujos”], y el retrato –superpuesto– de Lorca, Buñuel y Dalí [“Ser Dios”].

11 DIBUJOS [1999] [05 min]

12 SER DIOS [1999] [07 min]

13 LA DANZA DE LA MUERTE [1995] [12 min]

14 EL ÚLTIMO SUSPIRO [1994] [12 min]

15 SANTA SEVILLA [1993] [13 min]

JULIÁN ÁLVAREZ, FIGURA AMB PAISATGE INCORPORAT

1. Pensar amb el cos. L’any 1989, Julián Álvarez, per a la seva producció *El Ring* (1987), va subjectar un parell de diminutes videocàmeres als punys de dos boxejadors en dansa. En aquell moment, ja feia bastant més d’una dècada que Álvarez investigava tots els formats videogràfics que anaven sorgint de la descomposició del paradigma cinematogràfic [...]. La introducció d’aquestes videocàmeres [...] resolia de cop i volta, i d’una manera no gens sorprenent, el problema de l’autoreflexivitat cinematogràfica [...]. Les càmeres videogràfiques que duïen els intèrprets dansaires d’*El Ring* ja no corresponien al dispositiu modernista de la representació del que és real ni pretenien solucionar les paradoxes del realisme [...]. Amb aquest gest tecnicoestètic, Álvarez, tanmateix, va traçar, i ell mateix va creuar, la frontera entre tots dos mons [...].

La càmera com a prolongació del cos, una idea molt de l’estil de McLuhan, va dur Julián Álvarez a dissenyar la Fishcam, un dispositiu format per una microcàmera col·locada a la punta d’una perxa [...]. Així, la nova càmera havia d’actuar de la mateixa manera que les càmeres d’*El Ring*, responent als impulsos del cos dels boxejadors entès com a eix de confluència de les emocions, les percepcions i la intel·ligència per configurar la voràgine que, i vet aquí la qüestió transcendental, havia de ser visualitzada [...].

4 BARCELONA COM A PRETEXT

[PGM4: 36 min.]

Les clavegueres de Barcelona [“Cloaca Máxima”], l’edifici que va ser el més alt de la ciutat [“Batlàntic”], el mercat de Sant Antoni [“Mercat Màgic”], són alguns dels espais singulars que s’han triat per configurar un itinerari que convida a passejar/conèixer Barcelona des d’una perspectiva sorprenent. “A partir d’una certa curiositat per experimentar la sensació de vertigen, va néixer com a pretext la idea de fer un vídeo sobre l’edifici més alt de Barcelona”. Aquestes línies expressen l’esperit de l’autor interessat a descobrir i experimentar la ciutat a partir dels seus espais singulars, per als quals concep una anècdota de ficció i l’acomoda a les particularitats de cada indret.

Las alcantarillas de Barcelona [“Cloaca Máxima”], el que fuera edificio más alto de la ciudad [“Batlàntic”], el mercado de Sant Antoni [“Mercat Màgic”], son algunos de los espacios singulares elegidos para configurar un itinerario que invita a pasear/conocer Barcelona desde una perspectiva sorprendente. “A partir de una cierta curiosidad por experimentar la sensación de vértigo nació como pretexto la idea de hacer un vídeo sobre el edificio más alto de Barcelona”. Estas líneas expresan el espíritu del autor por descubrir y experimentar la ciudad a partir de sus espacios singulares, para los cuales concibe una anécdota de ficción que acomoda a las particularidades del lugar.

16 CURIAL E GÜELFA [1992] [07 min]

17 LA ECUACIÓN DEL VÉRTIGO [1991] [12 min]

18 CLOACA MÁXIMA [1986] [12 min]

19 BATLÁNTIC [1985] [05 min]

A El Ring [...] desplaçava el vïncle corporal amb la realitat i, tot invertint els termes, ens mostrava imatges produïdes pel cos en el trànsit de relacionar-se amb aquella realitat. No vèiem el que veia el cos, sinó el que sentia el cos. Atenció, però: ho vèiem. [...] Aquest dispositiu [Fishcam] es pot considerar, a més d’un desplegament d’imaginació tècnica, un episodi íntimament lligat a la biografia de l’autor, en què cristal·litzen moltes de les tensions vitals que l’havien acompanyat fins aquell moment. [...] Les imatges de *Santa Sevilla* (1993) són imatges plenament “fishcam”, que consoliden les troballes de *Fucking Christmas* (1990) i *Requiem Marathon* (1992). Són imatges plenes de postvisualitat [...], que és aquella visió del cos que ha implementat el videocreador i que, per això mateix, tenen una qualitat esgarrifosa. Aquesta visió, no dels ulls sinó del cos com a agent emotiu-pensador, desfamilitariza el que és real, ho converteix en sinistre [...].

2. Tècnica i biografia [...]. Álvarez ha establert una relació personal amb els instruments des del seu inici com a creador a l’Escola d’Estudis Artístics d’Hospitalet, a mitjan dècada de 1970, quan experimentava amb la cinta oberta de vídeo tant per a l’ensenyament com per als seus primers intents creatius. [...] D’aquesta manera, sempre va saber aprofitar el millor de cada dispositiu, i encara més,

5 desCONCERTS [PERFORMANT LA MÚSICA]

[PGM5: 42 min.]

Aquí s’emmarquen produccions amb el denominador comú de la música –més aviat heterodoxa–, i el registre documental d’accions/performance musicals més o menys “des-concertants” [“Fucking Christmas”]. En aquest itinerari iconoclasta predomina la cal·ligrafia visual articulada càmera-a-mà que envaeix l’espai íntim del protagonista [“Alma Tadema & Gat”], o la càmera com a apèndix orgànic de l’operador, que “atrapa el subjecte en la distància i l’acosta a l’espectador” [Requiem Marathon]. La càmera entesa com a “extensió orgànica de l’operador”, i els seus atributs d’experimentació i improvisació, és el recurs narratiu i cal·ligràfic més rellevant d’aquest itinerari.

Se enmarcan aquí producciones con el denominador común de la música –más bien heterodoxa–, y el registro documental de acciones/performance musicales más o menos “des-concertantes” [“Fucking Christmas”]. Predomina en este iconoclasta itinerario la caligrafía visual articulada cámara-a-mano que invade el espacio íntimo del protagonista [“Alma Tadema & Gat”], o la cámara como apéndice orgánico del operador, que “atrapa al sujeto en la distancia para acercarlo al espectador” [“Requiem Marathón”]. La cámara entendida como “extensión orgánica del operador”, y sus atributos de experimentación e improvisación, es el recurso narrativo y caligráfico más relevante de este itinerario.

20 ALMA TADEMA & GAT [1998] [10 min]

21 ATRESSI CON L’ORIFANZ [1992] [09 min]

22 REQUIEM MARATHON [1991] [10 min]

23 FUCKING CHRISTMAS [1990] [13 min]

Fragments del text de Josep M^a Català pel catàleg del 1er Festival d’Autor FLUX ’05

se’ls va poder fer seus i, gràcies a aquest maridatge, va poder concebre una obra original, literalment única. [...] Si la voluntat d’Álvarez és de revelar el costat sinistre que adquireixen els elements del nostre entorn quan els sentim en comptes de contemplar-los [...], comprendre’m que els instruments i les seves veus són, en aquest sentit, els veritables agents per mitjà dels quals es comunica amb el seu entorn i, per tant, quan hi conversa també està conversant amb ell mateix.

3. El que és sinistre com a estètica de combat. Fa molt poc que he detectat aquesta qualitat sinistra en l’art de Julián Álvarez, malgrat que el conec, ell i la seva obra, des de fa molts anys. El fet d’haver ignorat aquest punt transcendental, que dóna unitat als seus treballs per damunt de la diversitat tan important que mostren, m’ha dut en alguns casos a no acabar de comprendre l’abast d’alguna de les seves creacions [...]. Em refereixo, principalment, a *L’equació del vertigen* (1991), a *Mercat Màgic. Curial e Güelfa* (1992) o a *Faci la llum en el seu cervell* (1999). [...] Com podia comprendre’ls, si eren precisament els treballs en què el vessant sinistre es manifestava amb més contundència com a instrument de lluita? El procés de desfamilitarització del que és real, com a element necessari per criticar-lo, no tant des de

uno de los dispositivos, y lo que es más, consiguió hacérselos suyos y, a través de este maridaje, concebir una obra original, literalmente única. [...] Si la voluntad de Álvarez es la de revelar el lado sinietro que adquieren las cosas de nuestro entorno cuando son realmente sentidas y no sólo contempladas [...], comprenderemos que los instrumentos y sus voces son, en este sentido, los verdaderos agentes por medio de los que se comunica con su entorno y, por lo tanto, cuando conversa con ellos conversa también consigo mismo.

3. Lo siniestro como estética de combate. He adivinado muy recientemente esta calidad siniestra del arte de Julián Álvarez a pesar de que le conozco a él y a su obra desde hace muchos años. Haber ignorado este punto trascendental, que da una unidad a sus trabajos por encima de sus importantes diversidades, me ha llevado en ocasiones a no acabar de comprender el alcance de alguna de sus obras [...]. Me refiero, principalmente, a *La ecuación del vértigo* (1991), a *Mercat Màgic. Curial e Güelfa* (1992) o a *Haga luz en su cerebro* (1999). [...] ¿Cómo podía comprenderlos, si eran precisamente aquellos en los que lo siniestro se manifestaba con mayor contundencia como instrumento de lucha? El proceso de desfamiliarización de lo real, como elemento necesario para criticarlo, no tanto

6 BOXIANA [boxa, poesia i art]

[PGM6: 42 min.]

“El Ring” és l’origen d’un extens treball de creació escènica, videogràfic, fotogràfic i pictòric relacionat amb la boxa. Dos anys de dedicació exclusiva a la boxa, presentat per primera vegada el 1989 amb el títol de BOXIANA a la sala d’exposicions “La Pedrera” de Barcelona. En aquest itinerari es recullen vídeos protagonitzats per antics boxejadors: Fred Galiana, Pedro Carrasco, Luís Romero, Kid Tunero, José Legrá, Miguel Velázquez, Ben Alí, Manolo Calvo. També hi ha els retrats del poeta Joan Brossa vs. Joe Louis, i el del pintor Eduardo Arroyo vs. Panamá Al Brown. A més a més, inclou les opinions de l’escriptor Manuel V. Montalbán i del comentarista Sr. Matías Prats Cañete [“Puños en danza”].

“El Ring” es el origen de un extenso trabajo de creación escénico, videográfico, fotográfico y pictórico relacionado con el boxeo. Dos años de dedicación exclusiva al boxeo presentado por vez primera en 1989 con el título de BOXIANA en la sala de exposiciones La Pedrera de Barcelona. Se recogen en este itinerario videos protagonizados por ex-boxeadores: Fred Galiana, Pedro Carrasco, Luís Romero, José Legrá, Miguel Velázquez, Ben Alí, Manolo Calvo. Y los retratos del poeta Joan Brossa vs. Joe Louis, y el del pintor Eduardo Arroyo vs. Panamá Al Brown. Incluye también las opiniones del escritor Manuel V. Montalbán y del comentarista D. Matías Prats Cañete [“Puños en danza”].

24 LE COUP [by Johnny Hallyday] [2007] [02min]

25 NODO [masculino plural] [2007] [03 min]

26 BOXIANA [boxeo, poesía y arte] [1999] [31 min]

27 JOE LOUIS [& Joan Brossa] [1987] [06 min]

l’intel·lecte sinó més aviat des d’un cos visionari i pensant, es troba en aquestes produccions en el seu estat més genuí [...].

4. Vicissituds del subjecte. Finalment, Álvarez dirigeix la mirada cap a ell mateix. Aquell cos que es feia visible per mitjà de les seves relacions amb el que és real i per mediació de la càmera en l’inici del seu període de maduresa, apareix aquí en totes les seves dimensions identitàries. Entrem en un nou període, el de la recomposició del jo, per mitjà de les anomenades *egomovies*: [...]. Després d’un període en què el cineasta capta i transforma la realitat, ara és la mateixa realitat la que captura i transforma l’autor, per convertir-lo en interfície de tots dos mons. [...] Amb les *egomovies*, Julián Álvarez formula un comentari definitiu sobre la identitat contemporània i sobre la seva pròpia, totes dues entrellaçades amb les tecnologies de la representació.

Figura i paisatge es retroalimenten d’aquesta manera per oferir la visió total d’una realitat que és, alhora, visualment objectiva i subjectiva.

Josep M. Català. Setembre 2005
[text complet en castellà a: www.juliansite.com]

desde el intelecto como desde un cuerpo visionario y pensante, se encuentra en estas producciones en su estado más genuino [...].

4. Vicisitudes del sujeto. Finalmente, Álvarez vuelve la mirada hacia sí mismo. Ese cuerpo que se hacía visible a través de sus relaciones con lo real y mediado por la cámara en el inicio de su período de madurez, aparece aquí en todas sus dimensiones identitarias. Entramos en un nuevo período, el de la recomposición del yo, a través de las denominadas *egomovies*: [...]. Después de un período en que el cineasta capta y transforma la realidad, es ahora la propia realidad la que captura y transforma al autor para convertirlo en interfaz de los dos mundos. [...] Con las *egomovies*, Julián Álvarez formula un comentario definitivo sobre la identidad contemporánea y sobre la suya propia, engarzadas ambas con la tecnologías de la representación.

Figura y paisaje se retroalimentan así para ofrecer la visión total de una realidad que es a la vez visualmente objetiva y subjetiva.

Josep M. Català. Septiembre 2005
[texto completo en: www.juliansite.com]

ITINERARIS

JULIÁN ÁLVAREZ RETROSPECTIVA [1985-2007]

Del 2 al 31 d'octubre

Servei d'informació

de l'Obra Social Fundació "la Caixa"

Tel.: 93 495 39 45

De dilluns a diumenge, de 9 a 20 h

CaixaForum

Av. Marquès de Comillas, 6-8

08038 Barcelona

Fax : 93 476 86 35

www.laCaixa.es/ObraSocial

Horari:

De dimarts a diumenge, de 10 a 20 h

Dissabtes, de 10 a 22 h

Dilluns tancat (excepte festius)

Mediateca

De dimarts a divendres, de 10 a 20 h

Dissabtes, de 10 a 14 h i de 16 a 22 h

ITINERARIS JULIÁN ÁLVAREZ 1985-2007

La retrospectiva ITINERARIS mostra una selecció de 27 obres monocanal [vídeo i cinema], agrupades en 6 programes, o ITINERARIOS, que convergeixen en això tan abstracte i intangible, i ahora físic i proveït de DNI, que anomenem "l'autor".

La selecció [27 de 57] inclou un conjunt de curts agrupats a partir d'un denominador comú que exemplifica un aspecte destacable de l'eclectica producció audiovisual de Julián Álvarez [en endavant "l'autor"]:

1. egoMOVIES / 2. A LA FRONTERA / 3. AS DE BASTOS. TISORES EN CREU / 4. BARCELONA COM A PRETEXT / 5. desCONCERTS / 6. BOXIANA

Gairebé totes les obres que conformen aquests ITINERARIS han estat produïdes amb recursos propis i gràcies a la col·laboració, en general desinteressada, d'amics, coneguts, empreses de serveis i una o altra modesta subvenció. Si destaco aquesta circumstància és perquè sens dubte ha condicionat "el què i el com" audiovisual d'aquestes produccions, que han estat creades al marge, de vegades en contra, d'estils, modes i tendències.

Els agents formals i tècnics que concorren en aquests treballs tenen en general una aparença professional, però l'esperit que els va animar originalment és "experimental i amateur". Experimental perquè obeeixen a l'impuls primari d'aprendre de l'experiència [experimentar]. I amateur perquè s'han plantejat conscientment per complaure, sobretot per complaure's un mateix. Són, doncs, ITINERARIS a partir d'experiències audiovisuals primigènies o, el que és el mateix, egocèntriques.

En la formulació dels discursos audiovisuals no he tingut en compte el públic en general, ni el minoritari en particular, i això m'allunya tant dels uns com dels altres. No he transitat aquests "llocs comuns" que són les modes i tampoc els cenacles que decideixen el que "ara toca"; i és evident que ara NO toca, no és cool, per egocèntrica, l'obra "d'autor". Es pot no ser egocèntric?

Personalment no m'aplico la condició d'artista, perquè no comparteixo les poses ni les retòriques de l'art oficial o alternatiu, i tampoc els seus privilegis. Em veig i em reivindicco com a "autor" que impregna la seva obra de singularitat i personalisme. El procés, i no el resultat, és el que m'ha motivat al llarg dels 22 anys que compendien aquests ITINERARIS.

Així, doncs, poso l'accent en "l'autoria" i reclamo l'atenció de l'espectador interessat, per descomptat, en les obres individualment, però també en el que hi ha entre línies [discurs], que deriva i emergeix del conjunt, l'autor.

Julián Álvarez. Barcelona juny 2007. www.juliansite.com

La retrospectiva ITINERARIOS abarca una selecció de 27 obres monocanal [vídeo i cine], agrupades en 6 programes, o ITINERARIOS, que convergen en eso tan abstracto e intangible, y a la vez físico y provisto de DNI, que llamamos el "autor".

La selección [27 de 57] incluye un conjunto de cortos agrupados a partir de un denominador común que ejemplifica un aspecto destacable de la ecléctica producción audiovisual de Julián Álvarez [en lo sucesivo "el autor"]:

1. egoMOVIES / 2. EN LA FRONTERA / 3. AS DE BASTOS. TIJERAS EN CRUZ / 4. BARCELONA COMO PRETEXTO / 5. desCONCIERTOS / 6. BOXIANA

Casi la totalidad de las obras que conforman estos ITINERARIOS han sido producidas con recursos propios y gracias a la colaboración, en general desinteresada, de amigos, conocidos, empresas de servicios y alguna que otra modesta subvención. Si remarco esta circunstancia es porque sin duda ha condicionado "el qué y el cómo" audiovisual de estas producciones, las cuales han sido realizadas al margen, a veces en contra, de estilos, modas y tendencias.

Los aspectos formales y técnicos que concurren en estos trabajos tienen en general una apariencia profesional, pero el espíritu que los alentó en origen es "experimental y amateur". Experimental porque obedecen al impulso primario de aprender de la experiencia [experimentar]. Y amateur porque están planteados conscientemente para complacer, en primer lugar, a uno mismo. Son, pues, ITINERARIOS a partir de experiencias audiovisuales primigenias o, lo que es lo mismo, egocéntricas.

En la formulación de los discursos audiovisuales no he tenido presente al público en general, ni al minoritario en particular, y eso me aleja de unos y otros. No he transitado esos "lugares comunes" que son las modas y tampoco los cenáculos que deciden lo que "ahora toca"; y está claro que ahora NO toca, no es cool, por egocéntrica, la obra "de autor". ¿Se puede no ser egocéntrico?

Personalmente no me aplico la condición de artista, porque no comparto las poses y retóricas del arte oficial o alternativo, y tampoco sus privilegios. Me veo y me reivindico como "autor" que impregna su obra de singularidad y personalismo. El proceso, y no el resultado, es lo que me ha motivado en estos 22 años que los ITINERARIOS compendian.

Pongo, pues, el acento en la "autoría", y reclamo la atención del espectador interesado por supuesto en las obras individualmente, pero también en aquello entre líneas [discurso] que deriva y emerge del conjunto, el autor.

Julián Álvarez. Barcelona, junio 2007. www.juliansite.com

1 egoMOVIES [FIGURA AMB PAISATGE AL FONTS]

[PGM1: 33 min.]

Des de fa uns quants anys, Julián Álvarez autodocumenta de manera espontània i aleatòria la seva presència en llocs i espais diversos, sense cap altre objectiu que deixar constància, en primera persona, que ha estat allí i ha format part de l'escena, com a protagonista i com a autor/executor. Aquest ús egocèntric de la càmera, el resultat del qual ell mateix ha batejat amb el terme d'egoMOVIES, està directament lligat al disseny de les càmeres de vídeo digitals amb visor LCD. Després d'anys d'encaixonar amb la càmera els "altres", l'autor fa una pirueta existencial i es col·loca davant de la càmera, per encaixonar-se ell mateix, en primer terme, i relega tota la resta al fons.

Desde hace algunos años, Julián Álvarez autodocumenta espontánea y aleatoriamente su presencia en lugares y espacios diversos, sin otro objetivo que el de dejar constancia, en primera persona, de que estuvo allí y formó parte de la escena, como protagonista y como autor/executor de la misma. Esta utilización egocéntrica de la cámara que él mismo ha bautizado con el término de egoMOVIES, está directamente ligada al diseño de las cámaras de vídeo digitales con visor LCD. Después de años de encajonar con la cámara a los "otros", el autor hace una pirueta existencial y se coloca frente a la cámara encajonándose a sí mismo en primer término, y relegando al fondo todo lo demás.

01  BELCHITE [te guste o no] [2006] [08 min]

02  autoRETRATO REDUNDANTE [2005] [08 min]

03  FIGURA CON PAISAJE... [2004] [10 min]

04  MAÑANA EN LA BATALLA... [2003] [07 min]

2 PERDUT A LA FRONTERA [...DELS GÈNERES]

[PGM2: 57 min.]

Agrupa curts amb el denominador comú de l'eclectica diversitat... pel que fa a temes, formats, tècniques, cal·ligrafia visual. Comparteixen la diversitat com a resultat d'explorar i experimentar, no tant al marge com en els marges, en les esclètxes entre gèneres i en el territori difús on tots plegats conflueixen... a la frontera! Perdut per voluntat pròpia per escapar-se dels llocs comuns... o potser atrapat, en la mesura en què algunes produccions anteriors i posteriors, que no s'han recollit en aquest programa tan eclèctic, suggereixen aparentment una certa tendència natural cap al que és fronterer. Aquest itinerari resumeix la diversitat d'interessos i arguments que conflueixen en l'autor.

Agrupa cortos con el denominador común de la ecléctica diversidad... en los asuntos, en los formatos, en las técnicas, en la caligrafía visual. Comparten la diversidad como resultado de explorar y experimentar, no tanto al margen como en los márgenes, en los resquicios entre géneros y en el territorio difuso de sus confluencias... ¡en la frontera! Perdido por voluntad propia para escapar de los lugares comunes... o quizás atrapado, en la medida en que producciones anteriores y posteriores, que no están recogidas en este ecléctico programa, parecen sugerir más bien cierta natural tendencia a lo fronterizo. Este itinerario resume la diversidad de intereses y argumentos que confluyen en el autor.

05  NINOTS [2006] [06 min]

06  A-A [poema-manifiesto] [2000] [09 min]

07  HAGA LUZ EN SU CEREBRO [1999] [09 min]

08  YOU'RE DEAD, MAN [1995] [15 min]

09  FRAME, O LA RUEDA DE LA FORTUNA [1990] [06 min]

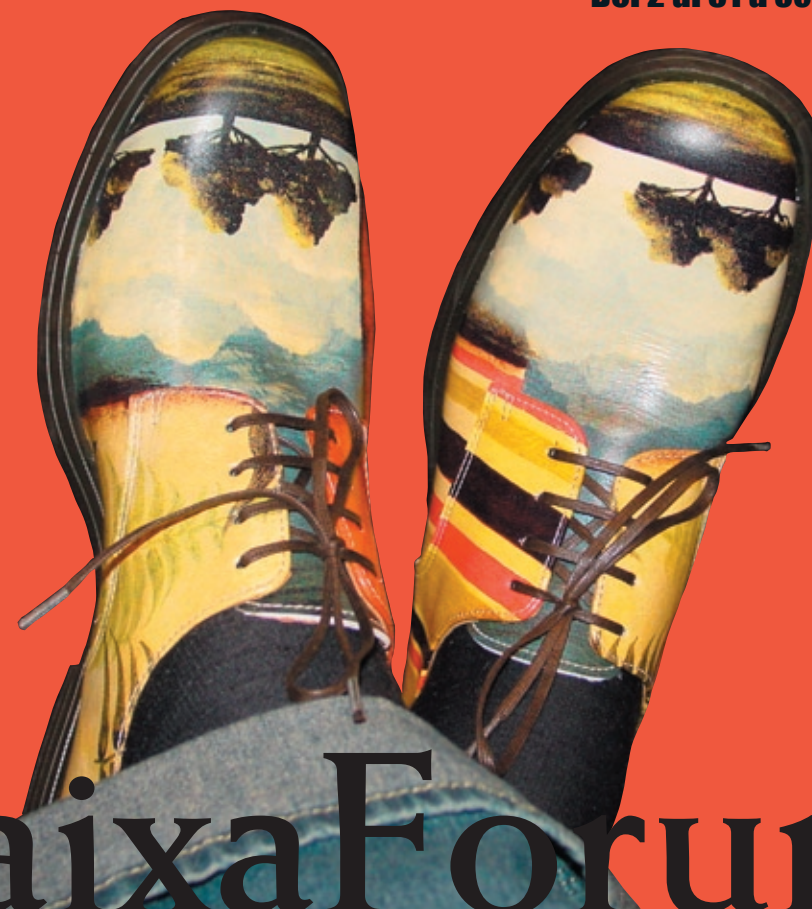
10  EL RING [1989] [12 min]

OBRA SOCIAL
L'ÀNIMA DE "LA CAIXA"

ITINERARIS

JULIÁN ÁLVAREZ RETROSPECTIVA [1985-2007]

Del 2 al 31 d'octubre



CaixaForum